

צג ע"ב

[א] גמ' הסוס מטמא על ידיו החמור כו' - צ"ל להיפך.

ק ע"ב

[א] גמרא והוא שנח ע"ג משהו - צ"ל והוא שנח משהו.

אור אליהו

וטמא כת"ק דרבי שמעון. ומשענת החמור על ידיו, שהחמור עומד למשא, והוא אינו יכול לרוץ כלל, שכוחו בידיו, הלכך יכול לישא משאות הרבה יותר מן הסוס, שכח המשא הוא בידיים, וכח המרוצה הוא ברגליים. ורגלי החמור אינן אלא כמסייע, ואפילו נתן תחת יד אחד טמא, שאינו יכול לעמוד על יד אחד.⁷⁷ [א] בגמרא: "אמר רבא, תוך שלשה לרבנן צריך הנחה על גבי משהו. יתיב מרימר וקאמר לה להא שמעתא. אמר ליה רבינא למרימר, לאו היינו מתניתין, ואמר רבי יוחנן והוא שנח על גבי משהו." כך היא הגירסא שלפנינו בגמ'. ומבואר לגירסא זו, שמה ששינו (ק ע"א): "חוץ לארבע אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות חייב", העמיד רבי יוחנן שמדובר, שהחפץ נח על גבי משהו חוץ לד' אמות, ורק אחר כך חזר לתוך ד' אמות. ומשמע שלגירסא זו רק אם נח על גבי משהו חייב, אבל אם רק עכבתו הרוח באויר פטור⁸⁰.

ועל גירסא זו לכאורה קשה: א. אם אכן

של רבי יהודה לדברי חכמים "אי אתם מודים בלאחריו ובא לו לאחריו", הרי שם מדובר שהתכוון לשמירה פחותה ולכן חייב, שכן התקיימה מחשבתו, מה שאין כן במוציא מעות בפונדתו ופיה למטה, משמע שלא מדובר שהתכוון דוקא להוציא כשפיה למטה, שהיא שמירה פחותה, אלא שכך הזדמן לו, ושם בזה אכן פטור, שכן אין זה כדרך המוציאים.

[א] בגמ': "רבי יוסי אומר, הסוס מטמא על ידיו, החמור על רגליו, שמשענת הסוס על ידיו, וחמור על רגליו", כך היא הגירסא שלפנינו בגמ'⁷⁸. אמנם לדעת רבינו צריך לומר להיפך: "הסוס מטמא על רגליו החמור על ידיו, שמשענת הסוס על רגליו, וחמור על ידיו"⁷⁹. ובהסבר גירסא זו כתוב באליהו רבה (זבים ד, ז): "שהסוס עומד לרכיבה, שכוחו הוא ברגליו, ויכול לרוץ מהרה, וידיו אינו אלא כמסייע, ומסייע אין בו ממש. הלכך אפילו נתן תחת רגל אחד טמא, שאינו יכול לעמוד על רגל אחד, והוי זה אינו יכול וזה אינו יכול,

חננאל, רע"ב (שם), אגודה (שם), תפא"י (שם יכן אות סג-סד).

80. כן כתב הריטב"א: "ונקט על גבי משהו, לאפוקי אם נח באויר שעכבו שם הרוח, דלא חשיב הנחה, דקסבר ר' יוחנן דאפילו תוך שלשה טפחים בעינן הנחה על גבי משהו". וכן נקט המאירי למסקנה: "ומכל מקום לענין פסק, ראיתי לרוב פוסקים שלא הביאו זו של דחפתה הרוח ואחזתה הרוח. ונראה שהם פוסקים כדעת ראשונה,

טפל, מה שאין כן מלאחריו, דמכל מקום משתמר קצת".

78. וכן גרסו: רש"י (ד"ה הסוס), תוס' (ד"ה שמשענת) וריטב"א. והר"ש (זבים ד, ז) העיד שכן הגירסא בפרק המצניע בכל הספרים.

79. וכן היא הגירסא במשנה שבמשניות (זבים שם): "ר' יוסי אומר, הסוס מטמא ברגליו והחמור בידיו, שמשענת הסוס על רגליו, ומשענת החמור על ידיו". וכן גרסו: הר"ש (שם) וכתב שכן גרס רבינו